

norsk p.e.n.

Styrets årsberetning

Perioden 1. januar – 31. desember 2016

2016

Varsleren Edward Snowden ble tildelt Ossietzkyprisen for 2016.

▲ Gylne PEN-øyeblikk med Jon Wessel-Aas, William Nygaard, Carl Morten Iversen, Anders Heger, Rune Ottosen, Ingeborg Kværne, Hege Newth Nouri, William Nygaard (igjen), Bushra Ishaq, Elisabeth Eide, Dag Larsen og Nisrin Maktabi Barkouki.

Layout/design: Ali Abdoos

Norsk PEN

Wergelandsveien 29

0167 Oslo

Tlf: 22 60 74 50

E-post: pen@norskpen.no

www.norskpen.no

Bildet på side 2 av Ingeborg Kværne, Hege Newth Nouri og William Nygaard er tatt av fotograf Kine Jensen.

Alle øvrige bilder er tatt av Norsk PEN.

Styrets årsberetning 2016

Perioden 1. januar – 31. desember 2016

1. Styret og utvalg

1.1 Styret

Styret har i perioden frem til årsmøtet 26. april 2016 bestått av William Nygaard (leder), Elisabeth Eide (nestleder), Ann-Magrit Austenå, Anders Heger, Asbjørn Øverås, Soudabeh Alishahi, Rune Ottosen, Brit Bildøen og Peter Normann Waage (styremedlemmer). Arne Svingen, Dag Larsen og Åshild Eidem (vararepresentanter).

Etter årsmøtet 26. april ble styrets sammensetning slik:

William Nygaard (leder), Elisabeth Eide (nestleder), Anders Heger, Rune Ottosen, Brit Bildøen, Peter Normann Waage, Arne Svingen, Dag Larsen og Åshild Eidem (styremedlemmer). Trygve Åslund, Asieh Amini og Ingeborg Senneset (vararepresentanter).

Styret har avholdt 7 møter og et halvdags styreseminar i perioden. Generalsekretær Hege Newth Nouri er styrets sekretær.

1.2 Arbeidsutvalget

Styrets arbeidsutvalg har bestått av William Nygaard, Elisabeth Eide, Ann-Magrit Austenå og Peter Normann Waage (vara) frem til årsmøtet 26. april.

Etter årsmøtet har arbeidsutvalget bestått av William Nygaard, Elisabeth Eide, Peter Normann Waage og Dag Larsen (vara).

Leder av Komiteen for fengslede forfattere, Brit Bildøen, har fungert som observatør i hele perioden.

Arbeidsutvalget har avholdt 8 møter i perioden.

1.3 Valgkomiteen

Valgkomiteen har bestått av Aage Borchgrevink (leder), Trine Kleven, Jørgen Lorentzen og Ann-Magrit Austenå. Trine Kleven har hatt permisjon fra vervet.

1.4 Grupper, utvalg og komiteer oppnevnt av styret

Komiteen for fengslede forfattere: Brit Bildøen (leder), Magnhild Bruheim/Mari Moen Holsve, Hilde Rød-Larsen/Johanne Fronth-Nygren, Øivind Hånes, Jørgen Lorentzen.

Tyrkiagrappa: William Nygaard (leder), Brit Bildøen, Eugene Schoulgin, Carl Morten Iversen, Jørgen Lorentzen, Anders Heger, Hege Newth Nouri.

Overvåkingsutvalget: Jon Wessel-Aas (leder), Kjersti Løken Stavrum, Arne Jensen, Elisabeth Eide, William Nygaard.

Varslergruppa: Kai Sibbern (leder), Rune Ottosen.

Gruppa for det flerkulturelle feltet: Nisrin Maktabi Barkouki (leder), Elisabeth Eide.

Gruppa for medier og det publisistiske feltet: Annette Groth (leder), Thomas Spence, Edmund Austigard og Åshild Eidem.

Gruppa for produksjon av ytringsfrihetsforestilling for unge: Ingeborg Kværne (leder), Arne Svingen.

1.5 Representasjon i internasjonale komiteer og nettverk:

PEN Internationals styre: Anders Heger.

Writers in Prison Committee: Brit Bildøen.

Translation and Linguistic Rights Committee: Arne Svingen.

Writer for Peace Committee, Women Writers' Committee: Elisabeth Eide.

1.6 IFEX – International Freedom of Expression Exchange

Norsk PEN er medlem av IFEX. Det internasjonale ytringsfrihetsnettverket har sitt hovedkontor i Toronto, Canada. IFEX sirkulerer daglig meldinger fra hele verden om overgrep mot ytringsfriheten.

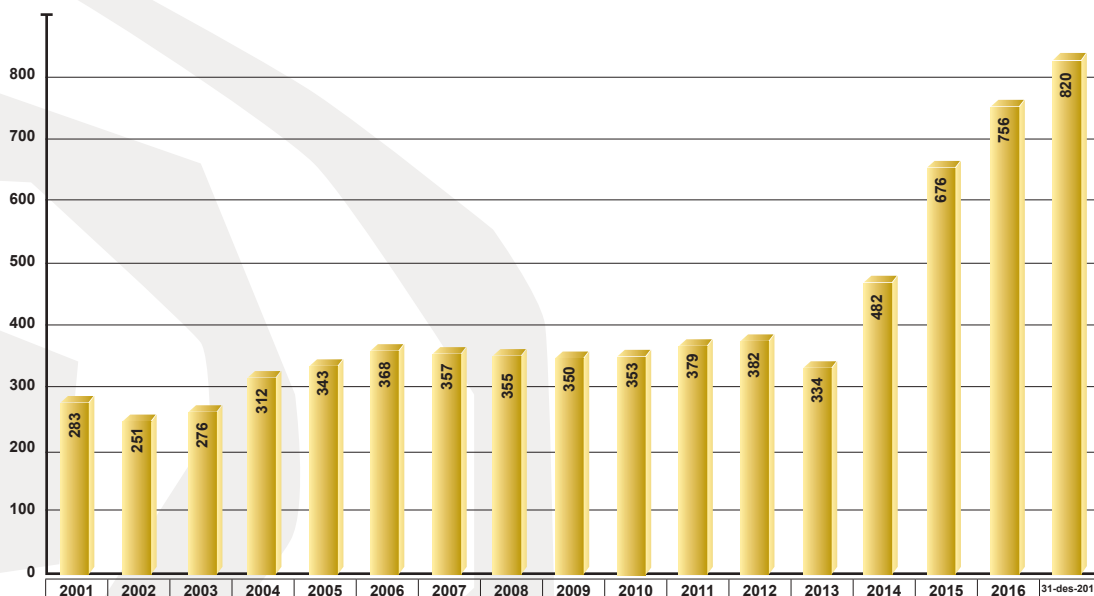
2. Administrasjon

Norsk PEN har kontor i Litteraturhuset, Wergelandsveien 29, 0167 Oslo. Sekretariatet er bemannet av generalsekretær Hege Newth Nouri i 100 % stilling og Ingeborg Kværne i 100 % stilling som nasjonal fribykoordinatør. Carl Morten Iversen har vært engasjert som seniorrådgiver på timebasis, Larissa Avelar har vært engasjert som administrasjons- og IT-konsulent på timebasis. Norsk PEN har i perioden hatt god hjelp fra masterstudent Iva Gavanski, som har hatt praksis hos oss.

3. Medlemmer

Norsk PEN har som strategisk mål å nå 1000 medlemmer innen utgangen av 2017. Det er gjennomført en aktiv medlemsverving de siste årene ved direkteinvitasjoner til medlemmer av skribentorganisasjonene og Forleggerforeningen.

Pr. 31/12-2016 hadde Norsk PEN 820 medlemmer, på samme tid i 2015 hadde Norsk PEN 710 medlemmer. Fire personer meldte seg ut i 2016.

▲ Medlemsutvikling fra 2001-2016

3.1 Kjell Olaf Jensens bortgang

Norsk PEN sørger over tapet av tidligere leder, skribent, kritiker og oversetter Kjell Olaf Jensen, som døde 3. juli etter lang tids sykdom. Kjell Olaf Jensen var en aktiv og høyt elsket styreleder i Norsk PEN og ledet organisasjonen i en viktig periode fra 1997 til 2007. Han er også initiativtaker til den internasjonale fribyordningen, som etterhvert er blitt til ICORN.

4. Arrangementer

Norsk PEN har arrangert eller vært medarrangør av 27 programmer i perioden. Arrangementene er åpne for alle og gratis.

18. januar, Litteraturhuset Oslo: Overvåkingsseminar: Overvåkning i ytringsfrihetens tid

Ansvarlig: Norsk PENs Overvåkingsutvalg.

Med **Dunja Majatovic**, talsperson for ytringsfrihet, OSSE, **David Kaye**, FNs spesialrapportør på ytringsfrihet, **Jon Wessel-Aas**, advokat, **Bård Vegar Solhjell**, Stortingets utenriks- og forsvarskomiteé for SV, **Anders B. Werp**, justispolitisk talsperson for Høyre på Stortinget, **Arild Grande**, mediepolitisk talsperson for Arbeiderpartiet på Stortinget, Ola Elvestuen, nestleder i Venstre, **Olga Stokke**, journalist i Aftenposten, **Harald Klungtveit**, journalist og redaktør i Filter nyheter, **Vidar Strømme**, advokat og styreleder i ICJ-Norge. Programleder: **Terje Svabø**.

11. februar, Litteraturhuset Oslo: Varslerseminar: Hvem beskytter varslerne i helsevesenet?

Ansvarlig: Norsk PENs Varslergruppe. I samarbeid med Helsetjenesteaksjonen.

Med **Even Reinertsen**, lege ved Sykehus Innlandet, **Eli Berg**, lege og forfatter, **Anne Kjersti Befring**, jurist og stipendiat ved Institutt for offentlig rett, **Ola Didrik Saugstad**, lege og professor i barnesykdommer, **Karin Andersen**, Stortingets Kommunal- og forvaltningskomiteé for SV

Møteleder: Journalist og forfatter **Christian Borch**.

20. februar, Litteraturhuset Oslo: Oversatte dager, Syria Oversatt

Ansvarlig: Komiteen for fengslede forfattere. I samarbeid med Norsk Oversetterforening. Samtale med **Mohammad Habeeb** (fribyforfatter i Stavanger) og **Hassan Bahri**, begge syriske oversettere og forfattere. Samtaleleder: **Ika Kaminka**, leder av Norsk Oversetterforening.

20. februar, Litteraturhuset Oslo: Oversatte dager, Dikt i skytteltrafikk

Ansvarlig: Komiteen for fengslede forfattere. I samarbeid med Norsk Oversetterforening. Med poetene **Ashur Etwebi** (fribyforfatter i Trondheim), **Paal-Helge Haugen**, **Gunstein Bakke**, **Manal Al-Sheikh** (tidligere fribyforfatter i Stavanger) og **Erling Kittelsen**. Programleder: **Ingeborg Kværne**, fribykoordinator Norsk PEN.

4. mars, markering på Eidsvolls plass foran Stortinget: Stans kneblingen av Tyrkias frie stemmer

16 organisasjoner markerte en dyp bekymring for utviklingen i Tyrkia. Appeller ved **William Nygaard**, leder i Norsk PEN, **Harald Stanghelle**, leder Norsk Redaktørforening, **Vidar Strømme**, styremedlem Den internasjonale juristkommisjonen, norsk avdeling og **Ege DüNDAR**, student, forfatter og journalist. Programmet ble ledet av **Hege Newth Nouri**, generalsekretær Norsk PEN. (Se nærmere omtale under pkt. 9.3.3.)

5. mars, Litteraturhuset Oslo: Samtale med Ege Dündar, en av Tyrkias frie stemmer
Ege Dündar, journalist, forfatter og student, sønn av den tyrkiske journalisten **Can Dündar**, i samtale med **Jørgen Lorentzen**, medlem av Norsk PENs Tyrkiagruppe.
Innleder: **William Nygaard**, leder av Norsk PEN.

11. mars, Bibliotekmøtet i Tromsø: Sensur? Selvsensur. Et seminar om sensur i barnelitteraturen

I samarbeid med Norsk Bibliotekforenings yringsfrihetsutvalg.

Med **Nisrin Maktabi Barkouki**, spesialkonsulent ved Det flerspråklige bibliotek og **Dag Larsen**, forfatter og utdanningsleder i Norsk barnebokinstitutt. Ledet av **Ingeborg Rygh Hjorthen**, leder av Bibliotekforeningens yringsfrihetsutvalg.

16. mars, Litteraturhuset Oslo: Hva skjer når ingen spør? Om konsekvensene av mediekrisen for vårt demokrati

Ansvarlig: Norsk PENs Mediegruppe. I samarbeid med Norsk Journalistlag og Norsk Redaktørforening.

Med **Rune Ottosen** styremedlem i Norsk PEN, **Reidun Kjelling Nybø**, konstituert generalsekretær, Norsk Redaktørforening, **Kjersti Sortland**, ansvarlig redaktør, Asker og Bærum Budstikke, **Knut Olav Åmås**, leder i Mediemangfoldsutvalget, **Ruth Grung**, stortingsrepresentant, AP, **Stein Sneve**, journalist, Avisa Nordland. **Ordstyrer:** journalist **Mala Wang-Naveen**.

26. april, Litteraturhuset, Oslo, årsmøteseminar: Hat og ytringer

Ansvarlig: Norsk PENs gruppe for det flerkulturelle feltet.

Med lege/samfunnsdebattant **Bushra Ishaq**, journalist i VG **Shazia Sarwar** og **Øyvind Solstad**, ansvarlig for VGs sosiale medier. Debattleder: **Elisabeth Eide**, nestleder Norsk PEN.

3. mai, Sentralen: Pressefrihetens dag

Ansvarlig: Norsk Presseforbund, Norsk Journalistlag, Norsk Redaktørforening, Fritt Ord, Norsk PEN, IPI Norge, Mediebedriftene og Den norske UNESCO-kommisjonen.

Med journalist **Annette Groth**, UNESCO-leder **Tora Aasland**, den tyrkiske redaktøren **Kadri Gürsel**, professor og menneskerettighetsekspert **Mads Andenæs**, forsker og spesialist på politisk psykologi **Siri M. Neset** og sjefredaktør i Aftenposten **Espen Egil Hansen**, journalistene **Kadafi Zaman** og **Åge Winge**.

12. mai, Litteraturhuset Oslo: Temakveld Afghanistan

Med: **Maryam Azimi**, forfatter, **Khalid Nawisa**, forfatter, **Ahmad Yasir Ghulami**, Afghanistankomiteen, **Nadia Hosseini**, fribyforfatter og dokumentarfilmskaper og **Said Mohsen Hosseini**, fribyforfatter, animatør og billedkunstner.

To noveller av **Khalid Nawisa** ble i anledning arrangementet oversatt av hhv. **Nina Zandjani** (fra persisk til norsk) og **Elisabeth Beanca Halvorsen** (fra tysk til norsk).

24. mai – 27. mai: Nettverksmøte og fribyseminar 2016 på Nansenskolen Lillehammer

Ansvarlig: Norsk PEN ved **Ingeborg Kværne** og fribyen Lillehammer ved koordinator **Ida-Sofie Solberg Stryken**. Seminaret var et samarbeid mellom Norsk PEN, Nansenskolen, fribyen Lillehammer og Norsk Litteraturfestival. Koordinatormøte, interne workshops for fribyforfattere og åpne publikumsarrangementer. (Se nærmere omtale under pkt. 10.)

▲ Elahe Rahronyia og Tove Bakke forbereder Elahe's tekster til forestillingen "Et mangfold av forbudte stemmer" under Litteraturfestivalen på Lillehammer.

27. mai, Lillehammer: Et mangfold av forfulgte stemmer. En presentasjon av fribyforfattere i Norge. Forestilling under Norsk Litteraturfestival på Lillehammer Med **Said Mohsen Hossaini, Nawzat Shamdin, Linda Kjosaas, Haile Bizen Abrha, Elahe Rahronyia, Tove Bakke, Abazar Hamid, Arifur Rahman, Ahmedur Rashid Chowdury «Tutul», Erling Kittelsen, Sanaa Aoun, Johanne Fronth-Nygren, Prudence Uriri, Mohammad Rahbar, Manal Al-Sheikh, Idrak Abbasov, Mohammad Habeeb, Tom Lothington, Fadi Abou Hassan.** (Se nærmere omtale under pkt. 10.)

16. juni, Litteraturhuset Oslo: Varslerdagen 2016 - lansering av kampanjen #SnowdentoOslo

I samarbeid med RootsAction og Networkers SouthNorth.

Med artisten **Pål Moddi Knutsen**, nestleder i Norsk PEN **Elisabeth Eide**, styremedlem i Norsk PEN **Rune Ottosen**, de amerikanske varslerne **Cian Westmoreland** og **Lisa Ling** i samtale med **John Jones** fra Networkers SouthNorth.

13. september, Fritt Ords lokaler: What's happening in Turkey?

I samarbeid med Norsk Redaktørforening, Norsk Journalistlag, HiOA, Norsk Presseforbund, Universitetet i Oslo, Den norske Forleggerforening og Fritt Ord.

Med **William Nygaard**, leder i Norsk PEN, **Sanar Yurdatapan**, tidligere leder av the Initiative for Freedom of Expression i Tyrkia, **Jørgen Lorentzen**, medlem av Norsk PENs Tyrkiagrupper, **Nerina Weiss**, forsker ved FAFO, **Siri Neset**, forsker og spesialist på politisk psykologi, **Nils Butenschøn**, professor ved Norsk Senter for Menneskerettigheter ved UiO, **Eugene Schoulgin**, visepresident i PEN International og den tyrkiske journalisten og forleggeren **Ragip Zarakolu**.

20. september, Litteraturhuset Oslo: Temakveld Bangladesh

Ansvarlig: Komiteen for fengslede forfattere.

Med: **Ahmedur Rashid Chowdhury** («Tutul»), fribyforfatter i Skien, forlegger og poet, **Shamim Ara Khanam** («Runa»), barne- og ungdomsbokforfatter, bosatt i Skien, **Imdadul Haq Milan**, bosatt i Bangladesh, en av landets mestselgende forfattere, **Monalisa Khan**, bosatt i Bangladesh, **Mahmudul Amin**, bosatt i Bangladesh, **Arifur Rahman**, fribyforfatter i Drøbak, avis- og karikaturtegner.

Nestleder i Norsk PEN, **Elisabeth Eide**, ledet en samtale med Tutul om hans historie og forholdene for ytrere i Bangladesh.

På arrangementet ble det fremført dikt av Tutul, nylig gjendiktet av **Erling Kittelsen**, og en ny oversettelse av et utdrag fra **Shamim Runas** ungdomsbok, for anledningen oversatt fra bangla til engelsk av **Mara Matta**, førsteamanuensis i litteratur fra Sørøst-Asia ved Universitetet i Roma.

29. september, Colosseum kino: lansering Oliver Stones film «Snowden»

Arrangert i samarbeid med Norsk Filmdistribusjon.

Leder i Norsk PEN **William Nygaard** i samtale med filmskaperen **Oliver Stone** etter visning av filmen «Snowden».

10.-11. oktober, Vadsø: Etterretningskonferansen – Norges første konferanse om militær etterretning

Arrangert i samarbeid med UiT – Norges Arktiske Universitet, Barents Press Norge, Barents Press Russland og Formidlingskraft AS. Styremedlem **Rune Ottosen** representerte Norsk PEN.

13. oktober, Litteraturhuset Oslo: How film can be a tool for social change

Ansvarlig: Norsk PENs gruppe for det flerkulturelle feltet. I samarbeid med PLAN Norge og Film fra Sør.

Med den pakistanske ambassadøren i Norge **Riffat Masood**, filmskaperen **Mohammed Ali Naqvi**, skuespiller og filmskaper **Emilie Beck**, nestleder i Norsk PEN **Elisabeth Eide** og **Nisrin Maktabi Barkouki**, leder av Norsk PENs gruppe for det flerkulturelle feltet.

18. oktober, Bergen offentlige bibliotek, lanseringsmøte for Norsk PEN avdeling Vestlandet: Hvor går Tyrkia nå? Demokratiet og ytringsfrihetens kår i Tyrkia

Ansvarlig: Norsk PEN avd. Vestlandet.

Med leder av PEN avd. Vestlandet **Nuray Y. Gullestad**, styremedlem i PEN avd. Vestlandet **Jan H. Landro**, journalist **Sigurd Falkenberg Mikkelsen**, filmskaper **Nefise Özkal Lorentzen**, forsker ved UiO **Joakim Parslow** og **William Nygaard**, leder av Norsk PEN.

20. oktober, Litteraturhuset Oslo: Sensur? Selvsensur. Et seminar om sensur i barnelitteraturen

I samarbeid med Norsk Bibliotekforenings ytringsfrihetsutvalg.

Med **Nisrin Maktabi Barkouki**, spesialkonsulent ved Det flerspråklige bibliotek og **Dag Larsen**, forfatter og utdanningsleder i Norsk barnebokinstitutt. Velkommen ved **Hege Newth Nouri**, generalsekretær i Norsk PEN.

20. oktober, Hulen i Bergen: Lanseringkonsert med Pål Moddi Knutsen

Ansvarlig: Norsk PEN avdeling Vestlandet.

I forbindelse med Pål Moddi Knutsens lansering av plata "Unsongs" samtalte han med leder av PEN avd. Vestlandet, **Nuray Y. Gullestad**, om kunstnerisk frihet og ytringsfrihet.

24. oktober, Litteraturhuset Oslo: Varslerseminar - politiet i Bergen

Ansvarlig: Norsk PENs Varslergruppe.

Med **Rune Ottosen**, styremedlem i Norsk PEN, **Ove A. Vanebo**, statssekretær Justis- og beredskapsdepartementet, advokat **Birthe Eriksen**, HR-direktør **Karin Aslaksen** i politidirektoratet, redaktør av Politiforum, **Ole Martin Mortvedt** og tillitsvalgt ved Hordaland politidistrikt **Kjetil Rekdal**. Debattleder: **Kai Sibbern**, leder av Norsk PENs Varslergruppe.

11. november, Bergen Offentlige Bibliotek: Ytringsfrihet i Skandinavia.

Ansvarlig: Norsk PEN avdeling Vestlandet.

Med: **Elisabeth Eide**, professor, forfatter, nestleder Norsk PEN, **Åsa Linderborg**, forfatter, historiker og redaktør i Aftenbladet, **Knud Lindholm Lau**, Danske PEN, talelærer og kommunikasjonsrådgiver med bakgrunn i medieretorikk, samfunnsvitenskap og journalistikk. Ordstyrer var **Frode Bjerkestrand**, kultureddaktør i Bergens Tidende.

18. november, Litteraturhuset: Venter på Edward Snowden/Fengslede Forfatteres Dag Styreleder **William Nygaard** ønsket velkommen. Varsleren **Edward Snowden** ble intervjuet av journalist og forfatter **Christian Borch**. Borch ledet debatt med **John Crane**, amerikansk Pentagonvarsler, **Alan Rusbridger**, tidligere sjefsredaktør i The Guardian, **Michael Tetzschner**, stortingspolitiker (H) og **Snorre Valen**, stortingspolitiker (SV). Artisten **Pål Moddi Knutsen** spilte sammen med **Kathrine Schjøtt** (cello) og **Marja Mortensson** (vokal).

Brit Bildøen og **Johanne Fronth-Nygren**, hhv. leder og medlem av Komiteen for fengslede for forfattere presenterte årets «fokusfanger».

1. desember, Litteraturhuset: Temakveld Tsjetsjenia

Ansvarlig: Komiteen for fengslede forfattere.

Med: Musa Mutaev, fribyforfatter i Trondheim, **Mikail Eldin**, journalist og forfatter, bosatt i Florø, **Islam Elsanov**, tidligere fribyforfatter i Stavanger, nå bosatt i Oslo (forfatter, oversetter, filmskaper), **Julie Wilhelmsen**, forsker ved NUPI og Tsjetsjeniakjenner, **Jørgen Lorentzen**, komitémedlem.

Julie Wilhelmsen holdt en innledning om forholdene i Tsjetsjenia, og samtalte med Mikail Eldin om selvbiografien "The Sky Wept Fire", som skildrer hans virke som journalist og geriljasoldat. Musa Mutaev leste to korte noveller, som Jørgen Lorentzen så leste på norsk, i oversettelse av **Alf Glad**. Islam Elsanov viste sin dokumentarfilm "I villnisset".

11. desember, Litteraturhuset: Nyttårskortaksjon - oppmuntring i mørketida

Ansvarlig: Komiteen for fengslede forfattere.

Norsk PEN inviterte til åpent hus for å skrive nyttårshilsener til forfattere, journalister, bloggere og andre som sitter i fengsel eller på andre måter er truet eller forfulgt.

5. Informasjon

Informasjon til medlemmer, media og norske og internasjonale samarbeidspartnere gis gjennom pressemeldinger, rapporter, nyheter og annet materiell som sendes ut fortløpende på epost og publiseres på Norsk PENs hjemmeside. Norsk PEN er aktive på Facebook og Twitter.

5.1 Pressemeldinger

Det ble sendt ut 19 pressemeldinger i perioden:

- 18. januar 2016: Ytringsfrihet i overvåkingens tid
- 9. februar 2016: Norwegian journalist denied press accreditation and work permit renewal. Om Silje Kampesæter i Tyrkia. PM sammen med PEN International
- 2. mars 2016: Stor markering 4. mars kl. 15: Stans kneblingen av Tyrkias frie stemmer!
- 7. mars 2016: Edward Snowden tildeles Ossietzkyprisen 2016
- 21. april: Edward Snowden saksøker den norske stat
- 19. mai: Snowden-saken: Staten forsøker å kneble en viktig fri stemme
- 21. juni: Norsk PENs kollega Erol Önderoglu fengslet i Istanbul
- 24. juni: Verdenspremiere på The Magnitsky Act - Behind the Scenes
- 27. juni: Snowden og Norsk PEN anker
- 5. juli: Tidligere styreleder i Norsk PEN, Kjell Olaf Jensen, er død
- 18. august: Norsk PEN protesterer mot fengsling av Asli Erdogan
- 26. august: Forfatter og aktivist Asli Erdoğan nektet vann og medisiner
- 6. september: Seminar 13. september: Tyrkia - hvor går veien videre?
- 15. september: PEN ønsker innvandreres og asylsøkeres stemmer velkommen
- 26. september: Norsk PEN kritisk til forslag til nye regler for varsling
- 28. september: PEN-kongress med resolusjon om varslere og Snowden
- 11. oktober: Snowden anker. På link fra Moskva 18. november
- 18. november: Streaming av VENTER PÅ SNOWDEN
- 26. november: Høyesterett avviser Edward Snowdens sak om innreise til Norge

5.2 Norsk PEN i mediene

Norsk PEN fører en løpende oversikt over medieoppslag og deltagelse i debatter i radio, TV og aviser.

Styret og generalsekretær har vært aktivt deltagende med kronikker, intervjuer og debattinnlegg i perioden. Saken som har vakt mest interesse i mediene, er Snowdens søksmål mot den norske stat, med Norsk PEN og presseorganisasjonene som partshjelpere. Ytringsfrihetens stadig vanskeligere kår og Norsk PENs engasjement for Tyrkia er den andre saken som har fått mest oppmerksomhet.

Kronikker og innlegg:

«**Ytringsfrihet i overvåkingens tid – elleve spørsmål til Regjeringen**», Aftenposten 21. januar av Jon Wessel-Aas, leder av norsk avdeling av Den internasjonale juristkommisjon, William Nygaard, styreleder Norsk PEN, Elisabeth Eide, nestleder i Norsk PEN, Reidun Kjelling Nybø, generalsekretær Norsk Redaktørforening (konst.), Thomas Spence, leder Norsk Journalistlag, Knut Olav Åmås, direktør Fritt Ord og Kjersti Løken Stavrum, generalsekretær Norsk Presseforbund.

«**Situasjonen for demokratiet i Tyrkia er kritisk. Vi forventer at Norge bidrar**», Aftenposten 2. august av Arne Jensen, generalsekretær Norsk Redaktørforening, Hege Iren Frantzen, nestleder Norsk Journalistlag, William Nygaard, leder Norsk PEN, Eugene Schoulgin, nestleder PEN International, Curt Rice, rektor Høgskolen i Oslo og Akershus, Kjersti Løken Stavrum, generalsekretær Norsk Presseforbund, Ole Petter Ottersen, rektor ved Universitetet i Oslo.

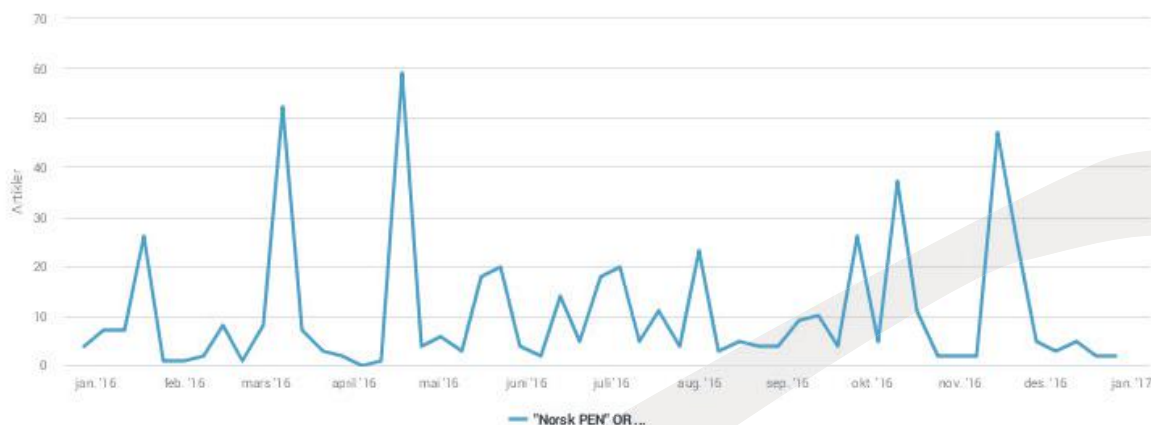
«**Snowden i frihet?**», VG 18. november av William Nygaard.

«**En tom stol for Snowden**», Klassekampen 18. november av Hege Newth Nouri.

«**Åpent brev til president Recep Tayyip Erdoğan**», Dagsavisen 18. november av Brit

Bildøen, leder Norsk PENs Komité for fengslede forfattere, William Nygaard, leder Norsk PEN og Arne Magnus, administrerende direktør Gyldendal.

En oversikt fra Retriever viser at Norsk PEN hadde 559 nyhetsoppslag i perioden:

▲ Norsk PEN i media fra 1. januar – 31. desember 2016. 559 treff i Atekst/retriever i 2016 (2015: 291 og 2014: 196.)

6. Økonomi

Regnskapet for 2016 viser at Norsk PEN har en økonomi i balanse. Årsregnskap viser et positivt driftsresultat på kr. 6920,-.

Driften av Norsk PEN blir støttet med årlige bidrag fra Den Norske Forleggerforening, skribentorganisasjonene i Rådhusgata (Den norske Forfatterforening, Norsk Oversetterforening, Dramatikerforbundet, Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere og Kritikerlaget) og Norsk Journalistlag. Sammen med medlemskontingentene og prosjektkoordineringsbidrag fra UD-finansierte prosjekter dekker disse midlene faste driftskostnader og reisevirksomhet for ansatte og styret. Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening har meldt at foreningen fra 2017 vil støtte Norsk PENs arbeid med driftsmidler.

En stor del av Norsk PENs internasjonale arbeid ble også i 2016 finansiert av UD. Brorparten av støtten er stipend til fribyene som administreres av Norsk PEN. Prosjektstøtten har også sikret oppfølging av prosjekter i Tyrkia og Afghanistan, samt støtte til PEN Internationals arbeid i land i Midtøsten og Afrika.

I tillegg mottok Norsk PEN i 2016 uvurderlig prosjektstøtte til en rekke av våre arrangementer og aktiviteter fra Fritt Ord, Bergesenstiftelsen, Eckbos Legat, UNESCO, Norsk forfattersentrum, Kulturrådet, Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening, Norsk Oversetterforening, Den norske Forfatterforening, Norske barne- og ungdomsbokforfattere.

6.1 Regnskap og revisjon

Vårt regnskap har blitt ført eksternt av **Helle Rosenvinge**. Revisor er **Kåre Oppstrøm**, Baker Tilly Grimsrud & Co ANS.

6.2 Bank

Vår bankforbindelse er Cultura Bank. Norsk PEN har en avtale om opprettelse av støttekonto i Cultura Bank.

6.3 Krisefond

Styret i Norsk PEN besluttet i 2015 å opprette et krisefond for forfulgte forfattere. Norsk PENs Krisefond har som formål å gi økonomisk bistand til ytrere innenfor PENs målgruppe som er i umiddelbar fare grunnet forfølgelse, trusler eller trakassering, og som derfor har behov for øyeblikkelig hjelp. Fondet henter sin kapital fra medlemmers pengestøtte, samt andre donasjoner og driftsoverskudd. I 2016 kom det inn kr. 80 576,- til Krisefondet. I 2016 ble to kvinnelige journalister fra Irak tildelt krisemidler fra Norsk PEN.

7. Representasjon og samarbeidspartnere

7.1 Representasjon

Hege Newth Nouri har representert Norsk PEN i NGO-forum for menneskerettigheter.

Peter Normann Waage var PEN Internationals observatør i ICORNs styre frem til august 2016, oppnevnt etter forslag fra Norsk PEN. Fra august 2016 overtok Anders Heger vervet som PEN Internationals observatør i ICORNs styre.

Hege Newth Nouri har vært Norsk PENs representant i styret for radiostasjonen "Voice of Tibet". **Carl Morten Iversen** har vært vararepresentant.

Hege Newth Nouri har representert Norsk PEN i UNESCOs ekspertgruppe på ytringsfrihet.

William Nygaard og **Anders Heger** er i Den norske Forleggerforenings ytringsfrihetsutvalg, dels som forleggere dels som PEN-medlemmer.

7.2 Festivaler, nasjonale møter og konferanser

7.2.1 Festivaler

Norsk PEN samarbeidet med Norsk Litteraturfestival, Bjørnsonfestivalen, Oversatte dager, Ord i Grenseland og Kapittel om seminarer og en rekke andre arrangementer i perioden, jfr. pkt 4.

7.2.2 Møter med faste samarbeidspartnere

Hege Newth Nouri har deltatt på møter i UNESCOs ekspertgruppe på ytringsfrihet, på styremøter i radiostasjonen Voice of Tibet og møter i NGO-forum i perioden.

7.2.3 Fribykoordinator **Ingeborg Kværne** deltok på det internasjonale nettverksmøtet for fribyene i Paris, og på nasjonalt nettverksmøte for fribyene på Lillehammer.

7.2.4 Debattmøter, foredrag mm

Norsk PEN mottar mange invitasjoner til foredrag, som innledere eller paneldeltakere. Dette er en oversikt over deltagelse på møter der Norsk PEN ikke selv har et arrangøransvar:

8. januar: Fribykoordinator **Ingeborg Kværne**, styremedlem **Brit Bildøen** og generalsekretær **Hege Newth Nouri** holdt appeller under 1-års markeringen for piskingen av **Raif Badawi** (arrangør: Amnesty).

28. april: Bøker i Bø. Fribykoordinator Ingeborg Kværne holdt foredrag om Norsk PEN og fribyordningen på seminar om ytringsfrihet.

18. august: mediebransjens **Verdensrekordforsøk i presseetikk** under Arendalsuka. Debatt om Snowden-saken, styremedlem **Rune Ottosen** deltok for Norsk PEN.

1. september, Ord i Grenseland, Fredrikstad. Styreleder **William Nygaard** åpnet festivalen.

9. september, Bjørnsonfestivalen Molde: Debatten i midten. Styremedlem **Ingeborg Senneset** deltok i paneldebatt for Norsk PEN.

9. september, Helsinki Finland: Nordisk ytringsfrihetsseminar. Nestleder **Elisabeth Eide** deltok paneldebatt for Norsk PEN.

17. september: Rabinowitz-seminaret, Haugesund. Fribykoordinatør **Ingeborg Kværne** i samtale med fribytegnerne **Fadi Abou Hassan** og **Arifur Rahman**.

8. oktober, Segerstedtseminaret: Det livsfarlige ordet. Styreleder **William Nygaard** holdt foredrag.

22. november, PRIO, Oslo: After Snowden: New Arenas for Politics and the Digital. Nestleder **Elisabeth Eide** representerte Norsk PEN.

7.3 Priser

7.3.1 Ossietzkyprisen

Ossietzkyprisen for 2016 ble tildelt varsleren Edward Snowden for å ha varslet om tvilsom og omfattende statlig og global overvåkning og spionasje, både overfor enkeltland og privatpersoner. Les mer under pkt. 8.10.

7.3.2 Raftoprisen

Norsk PENs styre nominerte den tyrkiske journalisten Can Dündar i 2016.

7.3.3 International Publisher Association's Freedom to Publish Prize

Norsk PENs styre nominerte forleggeren Ahmedur Rashid Chowdhury fra Bangladesh i 2016.

7.4 Æresmedlemmer

Styret i Norsk PEN utnevnte den tyrkiske forfatteren Aslı Erdoğan til æresmedlem i 2016. Tidligere utnevnte æresmedlemmer er den aserbajdsjanske journalisten Khadija Ismailova og den tyrkiske journalisten Can Dündar.

7.5 NOAS

Kontoret mottar en rekke henvendelser fra asylsøkende skribenter og journalister som enten venter på svar på søknaden eller har fått avslag på søknaden. Henvendelser blir journalført og en uformell avtale med NOAS vedrørende arbeidsfordeling i denne typen saker er inngått. Informasjon til asylsøkende skribenter og fribyforfattere på persisk og arabisk er lagt ut på våre hjemmesider.

7.6 Utenriksdepartementet. Strategi for ytringsfrihet og uavhengige medier

Utenriksdepartementets ytringsfrihetsstrategi ble lansert 18. januar. William Nygaard, Ingeborg Kværne og Hege Newth Nouri deltok på lanseringen. Norsk PEN leverte innspill til strategien sammen med UNESCOs ekspertgruppe.

7.7 Høringsuttalelser og andre uttalelser

7.7.1 Forslag til endringer i utlendingsloven

2. februar sendte Norsk PEN høringsuttalelse til Regjeringens forslag til endring i utlendingsloven, høringsnotat Snr. 15/8555. I uttalelsen sluttet Norsk PEN seg til en omfattende og grundig høringsuttalelse fra NOAS.

7.7.2 Behov for et sterkere vern av varslere

7. mars sendte Norsk PEN ved Varslergruppen inn kommentar til Stortinget i anledning

dokument 8:30 S (2015-2016) - representantforslag om behovet for et sterkere vern av varslere. Kommentaren ble sendt inn sammen med notatet «**Vern av varslere – representantforslag 30 s**» utarbeidet av Advokat Vidar Strømme på vegne av Norsk Redaktørforening, Norsk Presseforbund og Norsk PEN.

23. september sendte Varslergruppen i samarbeid med juristene Anine Kierulf og Vidar Strømme inn høringsuttalelse på høringen *Forslag til endringer i arbeidsmiljølovens bestemmelser om varsling*. Uttalelsen konkluderte med at spørsmålet om nye varslingsregler bør utredes på nytt, på bakgrunn av den mangelfulle utredning av prinsipielle spørsmål som lå til grunn for endringsforslaget.

8. Norsk Prosjekt for Ytringsfrihet og Ytringsansvar

Norsk PEN skal være aktiv pådriver i sentrale nasjonale temaer om ytringsfrihet, og etablerte derfor høsten 2014, med oppstart i 2015, prosjektet «Norsk ytringsfrihet og ytringsansvar». Prosjektet ble finansiert gjennom støtte fra Fritt Ord og Eckbos Legat i 2016, Bergesenstiftelsen videreførte sin støtte til fribyarbeidet.

Den overordnede målsetting er å sikre og vokte vår egen ytringsfrihet. Ytringsfriheten i Norge, som i andre land, er under fortløpende press. Det er en rettighet som det konstant må kjempes for, og ikke minst i den utsatte tid som vi nå opplever.

Hele *åtte underprosjekter* inngår så langt i dette arbeidet. Det er etablert prosjektgrupper til hvert av de åtte delprosjektene. I sammensetningen av gruppene har det vært viktig å søke allianser og samarbeidspartnere i organisasjoner og miljøer som sikrer en bred faglig kompetanse. Ett styremedlem er representert i hver gruppe, mens øvrige medlemmer er hentet blant våre medlemmer.

Gruppene arrangerer fagseminarer, overvåker og tar aktivt del i debatter og saker på vegne av Norsk PEN og gruppemedlemmenes egne organisasjoner.

8.1 Skoleproduksjon, produksjon av program om ytringsfrihet for unge

Formål: Bevisstgjøre unge hvorfor det er viktig å kjempe for retten til ytringsfrihet og hva det innebærer å bli fratatt denne.

Ansvarlig: Fribykoordinator i Norsk PEN Ingeborg Kværne. Arne Svingen fra Norsk PENs styre er med som styrerepresentant og ressursperson.

Status: Det har blitt laget tre produksjoner, hver av dem bestående av én fribyforfatter sammen med én norsk forfatter som har vist et samfunnsengasjement i sitt forfatterskap. Produksjonene er så langt blitt vist på flere litteraturfestivaler og gjennom Den Kulturelle Skolesekken.

Medvirkende: **Asieh Amini** (fribyforfatter i Trondheim, poet, journalist og menneskerettighetsaktivist fra Iran) sammen med **Guro Sibeko** (forfatter, slampoet og aktivist). **Sahar Bayati** (fribyforfatter i Haugesund, journalist og forfatter fra Iran) sammen med **Lene Therese Teigen** (forfatter, dramatiker, regissør). **Asieh Amini** sammen med forfatter **Ingrid Storholmen**.

Lene Therese Teigen har vært ansvarlig for utformingen av forestillingene, sammen med de medvirkende forfatterne, og har sammen med fribykoordinator **Ingeborg Kværne** utarbeidet et tekst- og oppgavehefte til elever og lærere som får se forestillingen.

I løpet av våren og høsten 2016 ble forestillingen vist for til sammen over 1500 skoleelever. Se nærmere omtale under pkt. 10.7.

8.2 Mediene og det publisistiske, inkludert nettet

Formål: Prosjektets formål er tosidig - både å overvåke det samlede publisistiske

miljøets utøvelse av eget samfunnsansvar og sikring av kvalitet, og å følge opp offentlige rammevilkår for redaksjonell utøvelse.

Dette innebærer å følge opp konsekvensene ved endringer i økonomiske rammer for massemedier, bøker og film. Nye økonomiske modeller som visker ut skillet mellom reklame og redaksjonelt innhold, nettvett og arbeid mot hatefulle ytringer i nettdebatter er andre arbeidsoppgaver.

Ansvarlig: Annette Groth er leder. Åshild Eidem er styrets representant i gruppen, øvrige medlemmer er Edmund Austigard og Thomas Spence og Thomas Spence fra desember 2016.

8.3 Det flerkulturelle feltet

Formål: Ivareta et mangfold av stemmer, samt rette lyset mot eksisterende sensur og selvsensur knyttet til mangfoldsamfunnet. Norsk offentlighet er i rask endring, og med et samfunn som stadig blir mer kulturelt, religiøst og sosio-økonomisk sammensatt, blir det viktigere å forstå mangfoldet i de forskjellige miljøene og mekanismene som driver disse. Det flerkulturelle utvalget i Norsk PEN vil analysere disse mekanismene.

Ansvarlig: Nisrin Maktabi Barkouki er leder. Elisabeth Eide er styrets representant i gruppen.

8.4 Elektronisk og annen overvåking, nasjonalt og internasjonalt

Formål: Bidra til å sette overvåking løpende på agendaen og dertil ha en beredskap når temaet kommer opp i det norske og internasjonale samfunn av ulike årsaker. Gruppen skal følge opp utspill om overvåking i Norge og politikernes beslutning, som fremstøt for utvidelse av e-tjenesten og PSTs fullmakter til overvåking av norske borgeres digitale korrespondanse inn og ut av landet.

Ansvarlig: Jon Wessel-Aas er leder. William Nygaard og Elisabeth Eide er styrets representanter i gruppen. Øvrige medlemmer av gruppen er Kjersti Løken Stavrum og Arne Jensen.

8.5 Varslere

Formål: Bidra til å beskytte varslernes rettigheter og deltakelse i samfunnsdebatten. Norsk PEN betrakter varsling som en del av vår ytrings- og informasjonsfrihet og et viktig demokratisk prinsipp for å avdekke kritikkverdige forhold overfor offentligheten.

Ansvarlig: Kai Sibbern er leder. Rune Ottosen er styrets representant.

8.6 Komiteen for fengslede forfattere

Formål: Protestere mot overgrep, trakassering, fengsling og, i verste fall drap, på forfattere og andre frie yrere. Se nærmere omtale under pkt. 11.

Ansvarlig: Brit Bildøen, Jørgen Lorentzen, Øvind Hånes, Mari Moen Holsve og Johanne Fronth-Nygren.

8.7 Fribyforfatterne i Norge

Formål: Bistå fribyforfatterne med bl.a. formidling, nettverksbygging og andre tiltak slik at de kan fortsette sin virksomhet i Norge. For de fleste forfatterne er det viktig både å kunne skrive og utvikle seg som forfattere i Norge, og samtidig fortsette arbeidet for ytringsfrihet og menneskerettigheter i hjemlandet fra eksiltilværelsen. Å hjelpe forfatterne til dette arbeidet har svært høy prioritet. De siste årene har Norsk PEN hatt særlig oppmerksomhet på økt bruk av forfatterne som ressurspersoner. Se nærmere omtale under pkt. 10

Ansvarlig: Norsk PENs fribykoordinator Ingeborg Kværne. Styrets representant er Arne Svingen.

8.8 Den allmenne debatten, inkludert det internasjonale

Formål: Styrke Norsk PENs ytringsfrihetsarbeid i norsk offentlighet, synliggjøre PEN som samfunnsaktør.

Ansvarlig: William Nygaard, styret for øvrig og administrasjonen

▲ Lanseringen av PEN avdeling Vestlandet ble markert med Tyrkiaseminar. Fra venstre: Nuray Yildirim Gullestad, Nefise Özkal Lorentzen, Joakim Parslow og Sigurd Falkenberg Mikkelsen.

8.9 Norsk PEN avdeling Vestlandet

Norsk PEN avdeling Vestlandet hadde sitt oppstartsmøte 16. februar 2016. Styreleder **William Nygaard** og generalsekretær **Hege Newth Nouri** var til stede. En arbeidsgruppe bestående av **Toril Hanssen**, **Jan H. Landro**, **Leikny Haga Indergaard**, **Anne Berit Helland** og **Nuray Yildirim Gullestad** satte i gang arbeidet. Kort tid senere kom også **Runo Isaksen** inn i arbeidsgruppen. **Anne Berit Helland** trakk seg fra gruppen i november 2016. Arbeidsgruppen holdt 6 møter i 2016.

Arrangementer:

Lanseringsarrangementet 18. oktober, Bergen offentlige bibliotek: Hvor går Tyrkia nå?
Se nærmere omtale pkt. 4.

Både lokale og nasjonale medier dekket lanseringen. Bergens Tidende intervjuet styreleder **William Nygaard** og **Nuray Gullestad**, mens BA snakket med **Jan H. Landro**. TV2 hadde innslag om lanseringen, også da ble Nuray Gullestad og William Nygaard intervjuet.

20. oktober hadde **Pål Moddi Knutsen** lanseringskonsert på Hulen i forbindelse med prosjektet *Unsongs*. Se nærmere omtale pkt. 4.

11. november ble det arrangert Skandinaviafest på Bergen Offentlige Bibliotek med tema **Ytringsfrihet i Skandinavia**. Se nærmere omtale pkt. 4.

Økonomi:

I tillegg til oppstartstøtten fra Norsk PEN, ble Norsk PEN avdeling Vestlandet innvilget støtte fra Hordaland Fylkeskommune i desember 2016.

▲ Debattpanel fra program 18. november: Venter på Edward Snowden. Fra venstre: Alan Rusbridger, John Crane, Michael Tetzschner og Snorre Valen.

8.10 Ossietzkyprisen 2016 – varsleren Edward Snowden

8.10.1 Til sak mot den norske stat

Norsk PEN tildelte Ossietzkyprisen for 2016 til Edward Snowden for hans innsats for å forsvare ytringsfriheten. Edward Snowden ble invitert til Oslo for å motta prisen i Universitetets Aula fredag 18. november, og uttrykte et ønske om å komme til Norge for å motta prisen personlig. Norsk PEN ga Advokatfirmaet Schjødt i oppdrag å tilrettelegge rettslig for at Snowden kunne reise trygt til Norge for å motta prisen, uten å risikere utlevering til USA. Advokatfirmaet Schjødt tok i den forbindelse på vegne av Edward Snowden ut stevning mot staten ved Justisdepartementet. Norsk PEN trådte inn i saken som partshjelper partshjelper, presseorganisasjonene presseorganisasjonene ble med som partshjelpere etter hvert. Formålet var å få rettslig fastslått at Norge ikke har adgang til å utlevere Snowden til USA dersom han kommer til Norge. Snowdens påståtte lovbrudd består i å ha varslet om masseovervåking i regi av det amerikanske etterretningsbyrået NSA. Hans handlinger er klart av politisk karakter, og det er da klart etter den norske utleveringsloven og internasjonal rett at han ikke kan utleveres til USA.

Saken ble avvist av Oslo Tingrett, Lagmannsretten og Høyesterett. Hovedbegrunnelsen var at amerikanske myndigheter kun har anmodet om utlevering dersom han kommer til Norge, og at den formelle utleveringsbegjæring ikke er overlevert norske myndigheter. Dermed ble prøvings-saken i hovedsak avvist av formelle grunner.

Ettersom norske myndigheter ikke ga Snowden nødvendige garantier om at han kunne reise til Norge uten fare for at han blir pågrepet og utlevert til USA, kunne han ikke komme og motta prisen. Prisen blir overrakt Edward Snowden i Moskva ved en senere anledning.

8.10.2 Varslerdagen - #SnowdentoOslo

I samarbeid med Networkers SouthNorth og RootsAction organiserte Norsk PEN underskriftskampanjen #SnowdentoOslo som ba norske myndigheter om å garantere Snowden trygg ankomst til Oslo. Kampanjen fikk 25000 underskrifter.

8.10.3 Postkort til president Obama

I forbindelse med Nobel Fredssenters jubileumsutstilling om Carl von Ossietzky i 2016, arrangerte Norsk PEN i samarbeid med Networkers SouthNorth en postkortaksjon stilet til president Obama. Kortene oppfordret presidenten til å benåde Edwrad Snowden. Nærmere 5000 undertegnede postkort ble sendt til Det Hvite Hus i desember 2016.

9. Internasjonal representasjon, møter og samarbeid

9.1 Møter og konferanser

Styremedlem **Arne Svingen** deltok på årsmøtet til PEN Internationals Translation and Linguistic Rights Committee 10. og 11. mars i Johannesburg, Sør-Afrika. Dette var komiteens første offisielle møte på det afrikanske kontinentet.

Ingeborg Kværne deltok på ICORNs årlige møte for det internasjonale fribynettnetverket i Paris fra 30. mars til 1. april.

Elisabeth Eide, Brit Bildøen og **Hege Newth Nouri** deltok på nettverksmøte for de nordiske PEN-sentrene, samt Estonisk PEN, 7.–9. september i Helsinki, Finland. PEN-sentrene samlet seg om en felles uttalelse som uttrykte bekymring for at innvandreres og asylsøkeres ytringsfrihet ikke er ivaretatt av de nordiske landenes regjeringer. PEN-sentrene forpliktet seg til å gjøre stemmene til innvandrere og asylsøkere hørt gjennom arrangementer og publikasjoner, og oppfordre innvandrere og asylsøkere til å delta i den offentlige debatten. PEN-sentrene ønsker innvandrere og asylsøkere som er forfattere og journalister, velkommen i våre organisasjoner og skal jobbe for oversettelse og gjengivelse av deres ytringer.

William Nygaard, Elisabeth Eide og **Hege Newth Nouri** deltok på PEN Internationals 82. kongress i Ourense, Spania 26. september-2. oktober. Anders Heger deltok som styremedlem i PEN

▲ PEN Internationals Translation and Linguistic Rights Committee møttes i Johannesburg, Sør-Afrika.

▲ Nordiske PEN-sentre, og Estonisk PEN, møttes i Helsinki.

International, **Eugene Schoulgin** som visepresident i PEN International. PEN Internationals 82. kongress vedtok en resolusjon om varslers viktige rolle, tydeliggjort med Edward Snowdens avsløringer av global overvåkning. Resolusjonen ble fremmet av Norsk PEN. På kongressen var 75 PEN-sentre fra hele verden samlet, med omlag 200 delegater, og resolusjonen ble vedtatt med overveldende flertall. PEN-kongressen oppfordret alle regjeringer til å styrke den rettslige beskyttelsen av varslere nasjonalt og internasjonalt, og ba regjeringen i USA om å anerkjenne Edward Snowden som varslers. Kravene var i tråd med kampanjen #PardonSnowden, drevet av den amerikanske menneskerettsorganisasjonen ACLU og Amnesty International. Dessuten støttet kongressen kravet om at den norske regjeringen skal gi Snowden fritt leide til Norge for å motta Norsk PENs Ossietzky-pris for 2016. Norsk PEN fremmet også en resolusjon om Afghanistan. Landet er et av de farligste landene i verden å være journalist i, det ble drept flere journalister i Afghanistan i 2016 enn noen gang tidligere. Resolusjonen ble enstemmig vedtatt.

9.2 Internasjonale kampanjer

Norsk PEN har sluttet seg til flere internasjonale kampanjer initiert av IFEX og PEN International i perioden.

9.3 Landsituasjoner

9.3.1 Afghanistan

Norsk PEN sikret driftstøtte til Forfatternes Hus i Kabul med midler fra UD for 2016. Norsk PEN er støttesenter og søsterorganisasjon for Afghansk PEN. William Nygaard og Elisabeth Eide reiste på delegasjonsreise til Mazar-e-Sharif i Afghanistan i mai.

Afghansk PEN er det mest uavhengige og viktige litterære senteret i Afghanistan. Medlemmene er unge og eldre forfattere, kvinner og menn, fra alle språkgruppene i landet. Afghansk PEN har spilt en avgjørende rolle

i å oppdage og fremme nye litterære talenter etter Taliban-regimets fall og for å sikre publisering av litteratur på minoritetsspråk. Afghansk PEN samarbeider også med andre yringsfrihetsorganisasjoner, som NAI Supporting Open Media in Afghanistan. Det arrangeres et 50-talls litterære programmer i året i Forfatternes Hus, med besøkstall fra 50 til 200 på hvert arrangement.

Sikkerhetssituasjonen i Afghanistan har forverret seg betraktelig de siste årene, dette har resultert i at påtakelig færre kvinnelige forfattere stiller opp som deltakere. Men til tross for den usikre sikkerhetssituasjonen, har den litterære organisasjonene for unge jenter, Malalai, opprettholdt sine programmer i Forfatternes Hus.

De fleste litterære arrangementene presenterer forfattere med farsi eller pashto som morsmål, men forfattere med andre morsmål har også fått egne arrangementer.

I tillegg til å arrangere ukentlige litterære samlinger, er Afghansk PEN en plattform for debatt om yringsfrihet og menneskerettigheter, der deltakerne hovedsakelig har vært unge forfattere av begge kjønn.

▲ Afghansk PEN arrangerer ukentlige litterære programmer, til tross for en stadig forverret sikkerhetssituasjon.

9.3.2 Hviterussland

Norsk PENs Hviterussland-arbeid i perioden begrenset seg til nær kontakt med deres PEN-representanter på årskongressen i Ourense, Spania.

9.3.3 Tyrkia

Norsk PENs Tyrkia-arbeid er blitt fulgt opp av styreleder og generalsekretær, godt hjulpet av Tyrkia-ekspert og visepresident i PEN International Eugene Schoulgin.

Styret etablerte i 2015 en Tyrkia-gruppe som følger opp Tyrkia-arbeidet i samarbeid med PEN Turkey og PEN International, samt bidrar til at styret får bedre detaljkunnskaper om situasjonen i Tyrkia og Norsk PENs arbeid.

I 2016 var gruppas medlemmer William Nygaard (leder), Eugene Schoulgin, Anders Heger, Brit Bildøen, Jørgen Lorentzen, Carl Morten Iversen og Hege Newth Nouri.

▲ Turkey today. Illustrasjon av Fadi Abou Hassan.

Boken *Canimi Yakma*

Norsk PEN støttet Tyrkisk PENs utgivelse av boken '*Canimi Yakma*' (engelsk: *Don't hurt me*), en antologi om vold mot kvinner. 25 av Tyrkisk PENs medlemmer har bidratt med tekster som omhandler vold mot kvinner. Boken ble lansert i Istanbul 11. mars, i anledning markering av Kvinnedagen. **William Nygaard** holdt en tale under lanseringen i Istanbul.

Markering av solidaritet foran Stortinget

4. mars organiserte Norsk PEN en større markering foran Stortinget sammen med Norsk Journalistlag, Norsk Redaktørforening, Mediebedriftenes Landsforening, Norsk Presseforbund, Den norske Forleggerforening, Den norske Helsingforskomité, Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere, Dommerforeningen – Juristforbundet, Advokatforeningen, Den internasjonale juristkommisjonen (norsk avdeling), Den norske Forfatterforening, Norsk Oversetterforening, Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening, Dramatikerforbundet, Norsk Bibliotekforening og Human Rights House Foundation. Følgende organisasjoner støttet markeringen: Solidaritet med Kurdistan, Ungdomsorganisasjonen Ungkurd Norge, Kurdisk PEN, Det norske råd for kurdernes rettigheter RKR. Bakgrunnen for markeringen var en dyp bekymring for utviklingen i Tyrkia. I Tyrkia fengsles dommere, akademikere, forfattere og journalister. Blant dem er sjefredaktøren for *Cumhuriyet*, Can Dündar, og lederen av avisens Ankara-kontor, Erdem Gül, som avslørte tyrkiske våpenleveranser til IS i Syria. Påtalemyndighetene la ned påstand om dobbelt livstidsfengsel for høyforræderi. Den brede alliansen av organisasjoner samlet seg derfor for å oppfordre Storting og regjering til å sende skarpe protester til Tyrkia, som både er Norges allierte NATO-partner og medlem i Europarådet. Storting og Regjering ble anmodet om at Norge sammen med andre land bør ta initiativ til en statsklage til Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) om systematiske brudd på ytringsfriheten og domstolenes uavhengighet.

Hege Newth Nouri ledet programmet. Appeller ble holdt av **William Nygaard**, leder Norsk PEN, **Harald Stanghelle**, leder Norsk Redaktørforening, **Vidar Strømme**, styremedlem

Den internasjonale juristkommisjonen, norsk avdeling og Ege Dündar, student, forfatter og journalist, sønn av Can Dündar. **Ege Dündar** reiste til Oslo for å på vegne av sin far og den oppvoksende generasjonen i Tyrkia, beskrive hvor ille situasjonen er i Tyrkia. **Ege Dündar** har engasjert seg sterkt i arbeidet for ytringsfrihet i Tyrkia gjennom engasjement i PEN Internasjonal og Tyrkisk PEN. Han har også markert seg som en sterk stemme og talsperson for faren, **Can Dündar** og hans kollega **Erdem Gül**. 5. mars arrangerte Norsk PEN en samtale med Ege Dündar på Litteraturhuset i Oslo. Samtalen ble ledet av **Jørgen Lorentzen**, medlem av PENs Komite for fengslede forfattere og Norsk PENs Tyrkiagruppe.

Den tyrkiske ambassaden

- 14. mars ble representanter for markeringen 4. mars innvilget et møte med fungerende ambassadør ved den tyrkiske ambassade, Ülkü Kocaefe. Fra Norsk PEN møtte William Nygaard og Hege Newth Nouri, fra Norsk Presseforbund stilte generalsekretær Kjersti Løken Stavrum, fra Dommerforeningen stilte leder Ingjerd Thune, og Vidar Strømme stilte som representant for International Jurists' Commission, norsk avdeling. Formålet med møtet var å gi uttrykk for vår bekymring for ytringsfriheten, pressefriheten og rettssikkerheten i Tyrkia.

- 15. desember møtte en delegasjon den tyrkiske ambassadøren Esat Safak Göktürk. Fra Norsk PEN var William Nygaard, Eugene Schoulgin og Jørgen Lorentzen, fra International Commission of Jurists, Norge møtte Josefine Ekstrøm. Tematikken var hvordan vi kan bistå og hjelpe siktede og arresterte forfattere og journalister i Tyrkia. Ambassadøren fikk overrakt en oppdatert liste over fengslede forfattere og journalister.

Møter i Istanbul

"The 10th Gathering in Istanbul for Freedom of Expression", organisert av The Initiative for Freedom of Expression fant sted den 10. april, hvor Eugene Schoulgin (PEN International), Hege Newth Nouri og William Nygaard deltok fra Norsk PEN.

11. april 2016 arrangerte Norsk PEN og PEN International et strategimøte i Istanbul. Foruten representanter fra arrangørene, var representanter fra PEN Turkey, PEN Canada og den tyrkiske ytringsfrihetsorganisasjonen The Initiative for Freedom of Expression til stede.

Formålet med møtet var å samle samarbeidspartnere for å legge opp en strategi for hvordan PEN International og Norsk PEN kan bistå organisasjonene i Tyrkia i deres arbeid for å sikre og fremme ytringsfriheten. Møtet konkluderte med fire strategiske punkter PEN bes følge opp:

1. *Arbeide for offentlig bevissthet om ytringsfrihetssituasjonen i Tyrkia*
2. *Legge press på den tyrkiske regjering, Tyrkias ambassader og andre offentlige tyrkiske institusjoner i utlandet*
3. *Besøke Tyrkia og delta aktivt i samfunnsdebatten*
4. *Bistå/støtte tyrkiske NGOer*

28.-30. august deltok Eugene Schoulgin på vegne av Norsk PEN på en internasjonal Tyrkiadelegasjon ledet av Article 19.

Fredskonferanse i Diyarbakir

Kurdisk PEN og PEN Tyrkia arrangerte i samarbeid en fredskonferanse i Diyarbakir 24.-25. april under tittelen *Peace. How and for Whom?* Konferansen var støttet av Norsk PEN og PEN International. Konferansen ble arrangert for å belyse den krigslignende tilstanden i de kurdiske områdene i Tyrkia og diskutere mulige farbare veier for å arbeide for fred til tross for den tyrkiske regjeringens åpenbare forsøk på å stanse all tilnærming til

fredsforhandlinger og -samtaler. Det var første gang de to PEN-sentrene i Tyrkia møttes og diskuterte dette temaet. PEN International lanserte en resolusjon etter møtet. Det planlegges et oppfølgingsmøte i 2017, så sant det er sikkerhetsmessig forsvarlig.

Samarbeid med PEN International

Det er viktigere enn noen gang å belyse situasjonen i Tyrkia, protestere på utviklingen, informere, arbeide politisk, medialt og faglig målrettet. Norsk PEN utretter dette arbeidet i nært samarbeid med PEN International.

Mustafa Sarikaya

Den kurdiske politiker Mustafa Sarikaya ble invitert til Norge for å delta i et seminar i januar 2016. Han ble fengslet og satt i varetekt ved ankomst til landet. Selv om Sarikaya hadde innvilget asyl på Kypros, og dermed var berettiget til beskyttelse også av norske myndigheter, satt han likevel i nær 5 måneders varetekt i Moss, fordi tyrkiske myndigheter hadde en utleveringsbegjæring på ham. Norsk PEN engasjerte seg sterkt i denne saken. Sarikaya ble løslatt i juni 2016 og reiste erstatningssak mot den norske stat.

Møte med Børge Brende

En delegasjon fra Norsk PEN, Norsk Presseforbund, Norsk Journalistlag, Norsk Redaktørforening og Høgskolen i Oslo og Akershus var i møte med utenriksminister Børge Brende 2. august. Formålet var å gi uttrykk for en dyp bekymring for den kritiske situasjonen for demokratiet i Tyrkia, samt å be Brende om å sikre at Norge konkret og konstruktivt bidrar for å sikre ytringsfrihet og rettsstatens prinsipper i Tyrkia.

Samme dag hadde de samarbeidende organisasjonene kronikk i Aftenposten:

Situasjonen for demokratiet i Tyrkia er kritisk. Vi forventer at Norge bidrar.

Aslı Erdoğan

Forfatteren og menneskerettighetsaktivisten Aslı Erdoğan ble arrestert 17. august sammen med mer enn 20 andre journalister og ansatte fra avisen *Özgür Gündem*, en pro-kurdisk opposisjonsavis.

Aslı Erdoğan's arrestasjon og dårlige behandling i fengsel fikk stor oppmerksomhet verden over, så også i Norge. Norsk PEN samarbeidet med Erdogans norske forlag, Gyldendal, i uttalelser og aksjoner. 21. november publiserte Dagsavisen **Åpent brev til president Recep Tayyip Erdoğan vedr. Aslı Erdogan**. Av Brit Bildøen, leder Norsk PENs Komité for fengslede forfattere, William Nygaard, leder Norsk PEN, Arne Magnus, administrerende direktør Gyldendal.

The Initiative for Freedom of Expression

Norsk PEN har samarbeidet med den tyrkiske ytringsfrihetsorganisasjonen The Initiative for Freedom of Expression (IFE) i to tiår. IFEs grunnlegger og tidligere leder, Sanar Yurdatapan, kom til Oslo i september for å informere politikere, presse og sivilsamfunnet om situasjonen for ytringsfrihet i Tyrkia etter kuppforsøket 16. juli. 13. september arrangerte Norsk PEN seminaret **What's happening in Turkey?** (Se sak 3. Arrangementer)

9.3.4 Etiopia

Norsk PEN har vært støttesenter for Etiopisk PEN siden det ble etablert i 2007. Situasjonen for PEN-senteret ble stadig vanskeligere, parallelt med innstramming av ytringsfriheten i landet. Trakassering og trusler førte til at fire styremedlemmer søkte asyl i Canada høsten 2015, og fikk søknadene innvilget. Dermed ble Etiopisk PEN de facto nedlagt.

9.3.5 Eritrea

Norsk PEN er støttesenter for Eritreisk PEN og bidro til opprettelse av eksilsenteret på PEN-kongressen i Bishkek i 2014 etter initiativ fra den eritreiske fribyforfatteren **Dessale B. Abraham**.

Norsk PEN støttet PEN Eritreas styremedlem Saba Kidanes deltakelse på PEN-kongressen i Ourense, Spania og styremedlem Dessale B. Abrahams deltakelse på PEN International Meeting of the PAN African Network 7.-9. mars og årsmøtet til Translation and Linguistic Rights Committee i Johannesburg, Sør-Afrika.

Haile Bizen Abrha, tidligere fribyforfatter i Kristiansand, ble valgt til leder av PEN Eritrea i juli 2016.

9.3.6 Iran

Norsk PEN, SafeMUSE, Iran Human Rights og Amnesty International skrev til utenriksminister Børge Brende 12. mai, med oppfordring om snarest å ta opp saken til Hossein Rajabian, Mehdi Rajabian og Yousef Emadi. De tre kunstnerne (én filmskaper og to musikere) er alle dømt til seks års fengsel og en stor bot for sitt fredelige kunstneriske arbeid.

9.3.7 Myanmar

Gjennom et formelt samarbeid med Norsk PEN har organisasjonen **Samfunnsviterne** støttet et større, litterært prosjekt i regi av PEN Myanmar. Samfunnsviternes støtte har gått til prosjektet «Literature for everyone», som hadde oppstart i 2015. PEN Myanmar arrangerer litterære programmer der publikum inviteres til å dele tanker og meninger, gi tilbakemeldinger og kritikk. Dette er nytt og fremmed for folk flest i Myanmar. Slik oppnås prosjektets formål, som er å fremme yringsfriheten gjennom litteratur.

▲ Fribyforfattere og koordinatører under nettverksmøte på Lillehammer. Forsamlingen benyttet anledningen til å aksjonere for den aserbajdsjanske journalisten Khadija Ismayilova.

10. Fribyer for forfulgte forfattere

10.1 Fribyer for forfulgte forfattere

I Norge er det 14 byer og kommuner som er såkalte fribyer for forfulgte forfattere og andre

ytrere – journalister, bloggere, karikaturtegnere, filmskapere, musikere, oversettere og andre. Felles for de nå over 60 personene som siden midten av 1990-tallet har kommet til Norge gjennom fribyordningen, er at de i sine hjemland har stått opp mot undertrykkende regimer og ekstremistiske grupperinger, og av den grunn er blitt kneblet, sensurert, trakassert, fengslet og torturert. Ved å gi beskyttelse til mennesker som har blitt forfulgt på grunn av sine ytringer, har de norske fribyene tydelig vist at de ønsker å verne om ytringsfriheten. Fribyforfatterne i Norge, som kommer fra over 20 forskjellige land, er mer enn bare politiske flyktninger; de representerer de talløse uavhengige, kritiske og skapende ytrerne som kjemper for demokrati og et humant samfunn, og som av den grunn blir forfulgt, fengslet og drept.

10.2 Nettverk og samarbeidspartnere

Det internasjonale fribynettverket ICORN (International Cities of Refuge Network) bygger sin virksomhet på ICORN-charteret, den juridisk forpliktende medlemskontrakten med hver enkelt friby og nettverkets vedtekter.

Norsk PEN koordinerer arbeidet som gjøres for og med fribyforfatterne i de norske medlemsbyene i ICORN, og administrerer det årlige stipendiet på kr. 100 000 som hver norske friby får av Utenriksdepartementet.

Norsk PEN har innstillingsrett overfor Utlendingsdirektoratet (UDI) ved gjenbosetting av kvoteflyktninger til Norge. Det vil si at det er Norsk PEN som søker UDI om innreise- og oppholdstillatelse for forfulgte forfattere og deres familier som er blitt invitert til en av de norske fribyene.

Peter Normann Waage var styrets hovedkontakt for ICORN og observatør for International PEN i ICORNs styre frem til august 2016, da **Anders Heger** ble valgt som styrets hovedkontakt for ICORN og observatør for International PEN i ICORNs styre.

10.3 Nasjonal koordinator

Ingeborg Kværne har siden 1. mai 2015 vært ansatt i Norsk PEN som nasjonal koordinator for de norske fribyene.

Koordinatoras viktigste oppgave er å veilede de lokale koordinatorene i fribyene, samt å bidra til at fribyforfatterne blir publisert, formidlet, synliggjort og hørt. Koordinator har i løpet av året vært i løpende kontakt med lokale koordinatorene og tidligere og nåværende fribyforfattere. Det er i stor utstrekning formidlet kontakt til en rekke fribyforfattere etter henvendelser fra ulike arrangører, organisasjoner, presse, tidsskrifter og andre som har ønsket å engasjere fribyforfattere i arrangementer eller formidle dem på andre måter. Samarbeid med skribentorganisasjonene og litteraturfestivaler er særlig viktig i dette arbeidet.

10.4 Fribyene

På verdensbasis er det nå over 60 fribyer fordelt på 18 land som er medlemmer i ICORN. De 14 norske fribyene i nettverket er: Stavanger, Bergen, Molde, Trondheim, Levanger, Harstad (friby for musikere), Tromsø, Lillehammer, Oslo, Drøbak, Bø, Skien, Kristiansand, Haugesund. Det er ikke etablert nye fribyer i Norge i 2016. Det er ventet at Vestfold fylkeskommune i løpet av 2017 vil signere avtale med ICORN om å bli nytt «fribyfylke». Det er også vist interesse fra flere kommuner med tanke på mulig etablering av nye fribyer.

Det kom 4 nye fribyforfattere/-musikere til de norske fribyene i 2016.

10.5 Nettverksmøter

ICORNs årlige møte for det internasjonale fribynettverket ble i 2016 arrangert i Paris fra 30. mars til 1. april. Møtet fant sted i Hôtel de Ville med ordfører Anne Hidalgo som vertinne. Fribykoordinator Ingeborg Kværne deltok fra Norsk PEN.

Det norske nettverket av fribykoordinatorer og fribyforfattere møtes normalt to ganger i året. Norsk PEN tar initiativ til og er medarrangør av disse møtene, mens fribyene veksler på å være lokalt vertskap. I 2016 ble det gjennomført nettverksmøte på Lillehammer 24.-27. mai, parallelt med Norsk Litteraturfestival. Møtet fant sted på Nansenskolen og inneholdt informasjonsmøter, flere workshops (deriblant en oversetterworkshop) og et større formidlingsarrangement der 14 av fribyforfatterne ble presentert for litteraturfestivalens publikum.

Nettverksmøtet for høsten 2016 ble utsatt til januar 2017, og ble arrangert i fribyen Harstad.

10.6 Internasjonal møtevirksomhet

Koordinator deltok på det internasjonale nettverksmøtet for fribyene i Paris i mars 2016, og var sammen med generalsekretær på møter hos PEN Internationals kontor i London i desember 2016.

Styremedlem **Anders Heger** har deltatt på ett styremøte i ICORN som observatør for PEN International.

▲ Norsk PEN har produsert tre forestillinger om ytringsfrihet for ungdom. Tre forfatterpar reiser til skoler over hele landet: Ingrid Storholmen og Asieh Amini (øverst), Sahar Bayati og Lene Therese Teigen (venstre) og Guro Sibeko og Asieh Amini (høyre)

10.7 Tiltak for fribyforfattere

I løpet av 2016 har fribyforfattere optrådt, vært representert ved eller på andre måter blitt formidlet på en lang rekke arenaer som litteratur- og musikkfestivaler, formidlingsarrangementer på bibliotek, kunstutstillinger, konferanser og seminarer, som

kommentatorer eller intervjuobjekter i både lokal og nasjonal presse, i tidsskrift, m.m. Flere har også fått oppdrag på bl.a. festivaler i utlandet. Mange fribyforfattere viderefører sitt arbeid og formidler sine ytringer i sine opprinnelige hjemland, først og fremst gjennom nettbaserte kanaler.

Norsk PEN har tatt initiativ til og gjennomført flere formidlingsprosjekter for fribyforfattere i løpet av året. Arrangementer, tiltak og programmer initiert av koordinatoren og Norsk PEN finansieres med eksterne midler. I perioden har Norsk PEN mottatt støtte fra Fritt Ord, Kulturrådet, Norsk Forfattersentrum, Norsk Oversetterforening og Den norske UNESCO-kommisjonen, i tillegg til fribymidler fra Utenriksdepartementet.

Program for unge om ytringsfrihet

Som et viktig ledd i Norsk PENs nasjonale prosjekt ble det våren 2016 produsert i alt tre skoleforestillinger om ytringsfrihet, rettet mot elever den videregående skole. Deltakere i programmet er fribyforfattere og norske kolleger med et særskilt engasjement for ytringsfrihet. Fritt Ord og Norsk Forfattersentrum har bevilget støtte til utvikling av produksjonene. Forfatter og regissør **Lene Therese Teigen** er engasjert som kunstnerisk ansvarlig for produksjonene. Det er utarbeidet et tekst- og oppgavehefte som skolene kan bruke som del av undervisningen i forkant eller etterkant av forestillingene. Opprinnelig medvirkende i prosjektet var Asieh Amini og Ingrid Storholmen, Abdul Muhiaddin og Guro Sibeko, og Sahar Bayati og Solveig Aareskjold. Muhiaddin og Aareskjold måtte av ulike grunner trekke seg fra prosjektet i produksjonsfasen. **Lene Therese Teigen** erstattet Aareskjold, og gjennomførte sammen med **Sahar Bayati** en forestilling som en del av Pegasus-programmet på Norsk Litteraturfestival på Lillehammer i mai. **Asieh Amini** og **Guro Sibeko** gjennomførte en forestilling på Litteraturhuset i Oslo i juni, mens **Asieh Amini** og **Ingrid Storholmen** hadde skoleforestilling på Plassen under Bjørnsonfestivalen i Molde i september. Deretter gjennomførte Amini og Storholmen en lengre turné med Den kulturelle skolesekken i Nord-Trøndelag. Bayati og Teigen hadde også en åpen forestilling under Kulturnatt Haugesund i oktober. Omkring 1500 skoleelever og lærere har sett forestillingen i løpet av våren og høsten 2016.

Forestillingen «Et mangfold av forfulgte stemmer», 27. mai under Norsk Litteraturfestival på Lillehammer. Litteraturfestivalen stilte Teltet på Stortorget til disposisjon, og med økonomisk støtte fra Kulturrådet, Fritt Ord, Norsk Forfattersentrum og Norsk Oversetterforening, kunne Norsk PEN stolt presentere en forestilling med 14 fribyforfattere/-tegnere/-musikere bosatt i Norge. Forestillingen trakk ca. 100 publikummere.

Medvirkende: **Said Mohsen Hossaini** (billedkunstner og animatør fra Afghanistan/Drøbak), **Nawzat Shamdin** (forfatter og journalist fra Irak/Skien, sammen med oversetter Linda Kjosaa), **Haile Bizen Abrha** (poet fra Eritrea/Kristiansand), **Elahe Rahronya** (forfatter fra Iran/Stavanger, sammen med oversetter Tove Bakke), **Abazar Hamid** (musiker fra Sør-Sudan/Harstad), **Arifur Rahman** (tegner fra Bangladesh/Drøbak), **Ahmedur Rashid Chowdury «Tutul»** (poet og forlegger fra Bangladesh/Skien, sammen med oversetter Erling Kittelsen), **Sanaa Aoun** (forfatter fra Syria/Tromsø, sammen med oversetter Johanne Fronth-Nygren), **Prudence Uiri** (filmskaper fra Zimbabwe/Lillehammer), **Mohammad Rahbar** (forfatter fra Iran/Trondheim), **Manal Al-Sheikh** (poet fra Irak/Stavanger), **Idrak Abbasov** (journalist fra Aserbajdsjan/Bø), **Mohammad Habeeb** (poet og oversetter fra Syria/Stavanger, sammen med oversetter Tom Lotherington), **Fadi Abou Hassan** (tegner fra Syria/Drøbak).

Översetterworkshop, 26.-27. mai under Norsk Litteraturfestival på Lillehammer. I samarbeid med Norsk Översetterforening. Fem fribyforfattere og fem översettere jobbet i løpet av to dager frem norske översettelser/gjendiktninger av et utvalg av fribyforfatternes tekster. Deltakerne medvirket deretter på Norsk PENs forestilling «Et mangfold av forfulgte stemmer», der tekstene ble fremført både på originalspråk og i den rykende ferske översettelsen.

Medvirkende: **Nawzat Shamdin** og **Linda Kjosaa**; **Elahe Rahronya** og **Tove Bakke**; **Ahmedur Rashid Chowdury** «Tutul» og **Erling Kittelsen**; **Sanaa Aoun** og **Johanne Fronth-Nygren**; **Mohammad Habeeb** og **Tom Lotherington**.

Norsk Översetterforening har på eget initiativ videreført prosjektet med översetterworkshop for fribyforfattere under Kapittelfestivalen i Stavanger, som første gang ble gjennomført i Norsk PENs regi i 2015. Deltakere på workshop under Kapittel i september 2016 var **Mohammad Rahbar** og **Inger Gjelsvik**, **Nada Yousif** og **Anne Karin Torheim**, **Hika Fekede Dugassa**, **Arne Ruste** og **Johanne Fronth-Nygren**.

Diverse

Tidligere fribyforfatter i Molde, **Gilles Doussou-Gouin** (Benin), døde i september 2016 etter lang tids sykdom. Generalsekretær Hege Newth Nouri holdt minneord i begravelsen i Molde domkirke.

Fribykoordinator var i Bø i april 2016 og holdt innlegg om yringsfrihet og fribyordningen på et seminar under litteraturdagene Bøker i Bø.

Fribykoordinator holdt tale for **Soudabeh Alishahi** da Deichmanske bibliotek feiret at hun var blitt innvilget toårig arbeidsstipend fra Statens kunstnerstipend.

Fribykoordinator innledet om fribyordningen under Rabinowitz-seminaret i Haugesund i september, der tegneutstillingen «Children in war», kuratert av fribytegnerne Fadi Abou Hassan og Arifur Rahman, ble vist som en del av seminaret.

Det nyoppstartede kulturmagasinet **55+** har i alle sine fire første numre hatt artikler om fribyordningen og noen av fribyforfatterne. Første utgave, som utkom i juni 2017, inneholdt en større artikkel om Norsk PENs arbeid med fribyordningen.

Av utmerkelse er det bl.a. verdt å trekke frem at tidligere fribyforfatter i Tromsø, **Easterine Kire** fra Nagaland, i januar 2016 ble tildelt The Hindu Prize 2015 for romanen «When the River Sleeps» og at fribyforfatter i Skien og forlegger fra Bangladesh, **Ahmedur Rashid Chowdury**, også kjent som «Tutul», i oktober mottok PEN Pinter International Writer of Courage Award.

Markeringer foran den saudiarabiske ambassaden

I 2016 fortsatte Amnesty International markeringer hver første fredag i måneden foran den saudiarabiske ambassaden i protest mot fengslingen og den grufulle straffen mot bloggeren Raif Badawi, som er dømt til 10 års fengsel, 1000 piskeslag, 10 års utreiseforbud og en millionbot for å ha opprettet en blogg for fri og liberal samfunnsdebatt. Representanter fra Norsk PEN har vært til stede på flere av demonstrasjonene. Hege Newth Nouri, Brit Bildøen og Ingeborg Kværne holdt alle appell 8. januar 2016, på markeringen av at det var gått ett år siden Badawi mottok de første 50 piskeslagene.

11. Komiteen for fengslede forfattere

Norsk PENs Komité for fengslede forfattere – WiPC (Writers in Prison Committee) – prøver å rette søkelys mot fengslede kolleger og skribenter som på ulike vis er i fare. Komiteen tar ikke stilling til politiske spørsmål, men skal ivareta den fengsledes sikkerhet ved å insistere på at han/hun får en rettferdig dom, juridisk bistand, legetilsyn og besøk av familie. Komiteen protesterer mot enhver form for maktmisbruk, tortur, trakassering, trusler og forfølgelse av skribentene og familiene deres gjennom å sende brev og appeller til myndighetene i land der retten til ytringsfrihet ikke ivaretas.

Komiteen kan innstille nye æresmedlemmer, jfr. pkt. 7.4, og har utnevnt den tyrkiske journalisten og redaktøren Can Dündar, den aserbajdsjanske journalisten Khadija Ismayilova og den tyrkiske forfatteren Asli Erdogan som Norsk PENs æresmedlemmer. Norsk PENs Komité for fengslede forfattere består av en valgt representant fra Norsk PEN, som er leder av komiteen, og et valgt medlem fra hver av skribentorganisasjonene DnF, NBU, NO og NFFO. Komiteens leder og komitémedlemmer velges av årsmøtet etter forslag fra styret.

Fribykoordinator Ingeborg Kværne har deltatt på komiteens møter og fungert som komiteens sekretær. Generalsekretæren tilrettelegger løsninger på nettsidene som enkelt kan brukes til å samle underskrifter i kampanjer eller publisere nyheter og informasjon fra komiteen.

Brit Bildøen, fra Norsk PENs styre, har vært komiteens leder i 2016. Øvrige representanter i komiteen har vært Jørgen Lorentzen fra Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening, Øivind Hånes fra Den norske Forfatterforening, Mari Moen Holsve (avløste Magnhild Bruheim i april) fra Norske Barne- og ungdomsbokforfattere og Johanne Fronth-Nygren (avløste Hilde Rød-Larsen i september) fra Norsk Oversetterforening.

Støtte

Komiteen for fengslede forfattere har mottatt bidrag fra Norsk PEN, Norsk Forfattersentrum, Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening, Norsk Oversetterforening, Den norske Forfatterforening, Norske barne- og ungdomsbokforfattere, Norsk kulturråd og Fritt Ord.

Rapid Action Network – RAN

RAN-brevene fra PEN International i London danner utgangspunktet for brevene til myndigheter der vi krever at retten til ytringsfrihet ivaretas. RAN er nøkkelen til en effektiv reaksjon i de tilfeller der skribentenes liv er i fare, eller det dreier seg om alvorlige fengslingsforhold. Antallet RANs har gått ned de senere år, fordi PEN International i større grad satser på aksjoner, for eksempel rundt spesielle merkedager som Day of the Imprisoned Writer (av Norsk PEN kalt Fengslede Forfatters Dag, arrangert samtidig med utdeling av Ossietzky-prisen) eller rundt større begivenheter, som for eksempel idrettsarrangementer i land der ytringsfriheten har dårlige kår. Brevene til myndigheter publiseres fortløpende på Norsk PENs nettside.

Komiteen for fengslede forfattere følger opp de fleste RAN-brevene fra PEN International, men prøver også å arbeide mer i retning av aksjoner og andre markeringer.

Aksjoner

27. mai var Norsk PEN med på en aksjon for vårt æresmedlem **Khadija Ismayilova** sammen med Amnesty International, Den norske Helsingforskomité og Human Rights House Network. Arrangementet foregikk på Egertorget, og skulle være en markering av 40-årsdagen til Khadija, som gledelig nok slapp ut av fengselet et par dager før aksjonen.

Politikere og kjendiser ble invitert til å stille opp med feiekoster på Egertorget, for å feire den modige journalisten, som måtte feie gatene i Baku som del av straffen for å ha publisert artikler om korrupsjonen i sitt hjemland Aserbajdsjan.

Komiteen for fengslede forfattere ba Jostein Gaarder, Åsne Seierstad og Knut Nærum om å sende bøker med en personlig hilsen til Khadija, og de stilte opp.

11. desember arrangerte komiteen sammen med administrasjonen en Nyttårskortaksjon på Litteraturhuset. PEN-medlemmer og venner ble invitert på gløgg, pepperkaker og et viktig førjulstreff for å skrive postkort til fengslede forfattere. Seinhøstes hvert år utarbeider PEN International en liste med adresser til godt over femti fengslede forfattere, eller i noen tilfeller familiene deres, og vi følger disse listene samt at vi plusser på noen forfattere vi selv jobber spesielt med.

Forfatterkvelder

Siden april i 2015 har komiteen stått for flere forfatterkvelder på Litteraturhuset i Oslo, der vi har presentert forfattere i eksil, land for land. Disse kveldene har vært svært godt besøkt, og tilbakemeldingene fra de medvirkende viser at det er stort behov for denne typen arrangementer, som også blir en viktig møteplass.

Vi har arrangert til sammen fem forfatterkvelder/-arrangementer i 2016.

20. februar, Litteraturhuset Oslo: Oversatte Dager, Syria Oversatt.

I samarbeid med Norsk Oversetterforening.

20. februar, Litteraturhuset Oslo: Oversatte Dager, Dikt i skytteltrafikk.

I samarbeid med Norsk Oversetterforening.

12. mai, Litteraturhuset Oslo: Temakveld Afghanistan

20. september, Litteraturhuset Oslo: Temakveld Bangladesh

1. desember, Litteraturhuset: Temakveld Tsjetsjenia

▲ Gode medlemmer stilte opp til støtte for Khadija Ismayilova. Her gir Knut Nærum en bok til Khadija i bursdagsgave.

▲ Nyttårskortaksjonen samler medlemmer til dyst i førjulstria. Kristina Quintano og Vigdis Wolden skriver flere titalls kort til fengslede forfattere.

NORSK PEN RESULTATREGNSKAP

Alle beløp i NOK

	Note	<u>2016</u>	<u>2015</u>
DRIFTSINNEKTER:			
Medlemskontingenter		322.300	245.233
Tilskudd Forleggerforeningen		250.000	250.000
Tilskudd Skribentorganisasjonene		75.000	75.000
Tilskudd Norsk Journalistlag		90.000	90.000
Tilskudd Kritikerlaget		10.000	10.000
Prosjektinntekter UD-midler		3.402.836	3.488.541
Tilskudd andre prosjekter	6	1.327.099	676.794
Annen driftsinntekt		<u>280.347</u>	<u>216.550</u>
Sum driftsinntekter		<u>5.757.582</u>	<u>5.052.117</u>
DRIFTSKOSTNADER:			
Kontingenter		75.395	72.167
Lønnskostnad	2	685.989	649.301
Administrasjonskostnader	2	218.678	243.208
Prosjektkostnader UD-midler		3.451.578	3.691.435
Prosjektkostnader andre prosjektet	6	<u>1.327.099</u>	<u>398.374</u>
Sum driftskostnader		<u>5.758.739</u>	<u>5.054.484</u>
Driftsresultat		<u>-1.157</u>	<u>-2.367</u>
FINANSINNEKTER OG -KOSTNADER:			
Annen renteinntekt		8.102	16.017
Annen finansinntekt		544	0
Annen rentekostnad		561	288
Annen finanskostnad		<u>8</u>	<u>0</u>
Resultat av finansposter		<u>8.077</u>	<u>15.729</u>
ÅRSRESULTAT		<u><u>6.920</u></u>	<u><u>13.362</u></u>
OVERFØRINGER:			
Avsatt til annen egenkapital		<u><u>6.920</u></u>	<u><u>13.362</u></u>

NORSK PEN BALANSE PR. 31. DESEMBER

Alle beløp i NOK

EIENDELER	Note	<u>2016</u>	<u>2015</u>
OMLØPSMIDLER:			
Fordringer			
Medlemsfordringer	5	25.450	37.200
Andre kortsiktige fordringer		<u>254.283</u>	<u>93.867</u>
Sum fordringer		<u>279.733</u>	<u>131.067</u>
Bankinnskudd		<u>2.306.795</u>	<u>2.064.458</u>
Sum omløpsmidler		<u>2.586.528</u>	<u>2.195.525</u>
SUM EIENDELER		<u><u>2.586.528</u></u>	<u><u>2.195.525</u></u>
EGENKAPITAL OG GJELD			
Opptjent egenkapital			
Annen egenkapital		<u>348.577</u>	<u>341.657</u>
Sum egenkapital		<u>348.577</u>	<u>341.657</u>
GJELD:			
Langsiktig gjeld			
Andre avsetninger for forpliktelser		<u>110.277</u>	<u>0</u>
Kortsiktig gjeld			
Skyldig offentlige avgifter		109.694	121.995
Annen kortsiktig gjeld		<u>2.017.980</u>	<u>1.731.873</u>
Sum kortsiktig gjeld		<u>2.127.674</u>	<u>1.853.868</u>
Sum gjeld		<u>2.237.951</u>	<u>1.853.868</u>
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		<u><u>2.586.528</u></u>	<u><u>2.195.525</u></u>

NORSK PEN NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET FOR 2016

Alle beløp i NOK

1. REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk for små foretak. Regnskapet er basert på de grunnleggende prinsipper som historisk kost, sammenlignbarhet, fortsatt drift, kongruens og forsiktighet. Transaksjoner regnskapsføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntekt inntektsføres når den er opptjent. Utgifter kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt inntektsføres. Årsregnskapet er avlagt etter samme prinsipper som i foregående år.

2. YTELSE TIL ANSATTE OG TILLITSVALGTE

Det har i gjennomsnitt vært ansatt 3 årsverk i regnskapsåret. Det har ikke vært utbetalt godtgjørelse til styret i 2016.

Lønnskostnader	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Lønninger	1.390.532	1.341.398
Folketrygdavgift	232.210	212.324
Pensjonskostnader	173.071	141.890
Andre personalkostnader	11.515	8.697
Overført til prosjektregnskap	<u>-1.121.339</u>	<u>-1.055.008</u>
Totale lønnskostnader	<u>685.989</u>	<u>649.301</u>

Ytelser til ledende personer i 2016

Lønninger	Daglig leder
Annen godtgjørelse	<u>594.599</u>
Sum	<u>14.404</u>
	<u>609.003</u>

Godtgjørelse til revisor

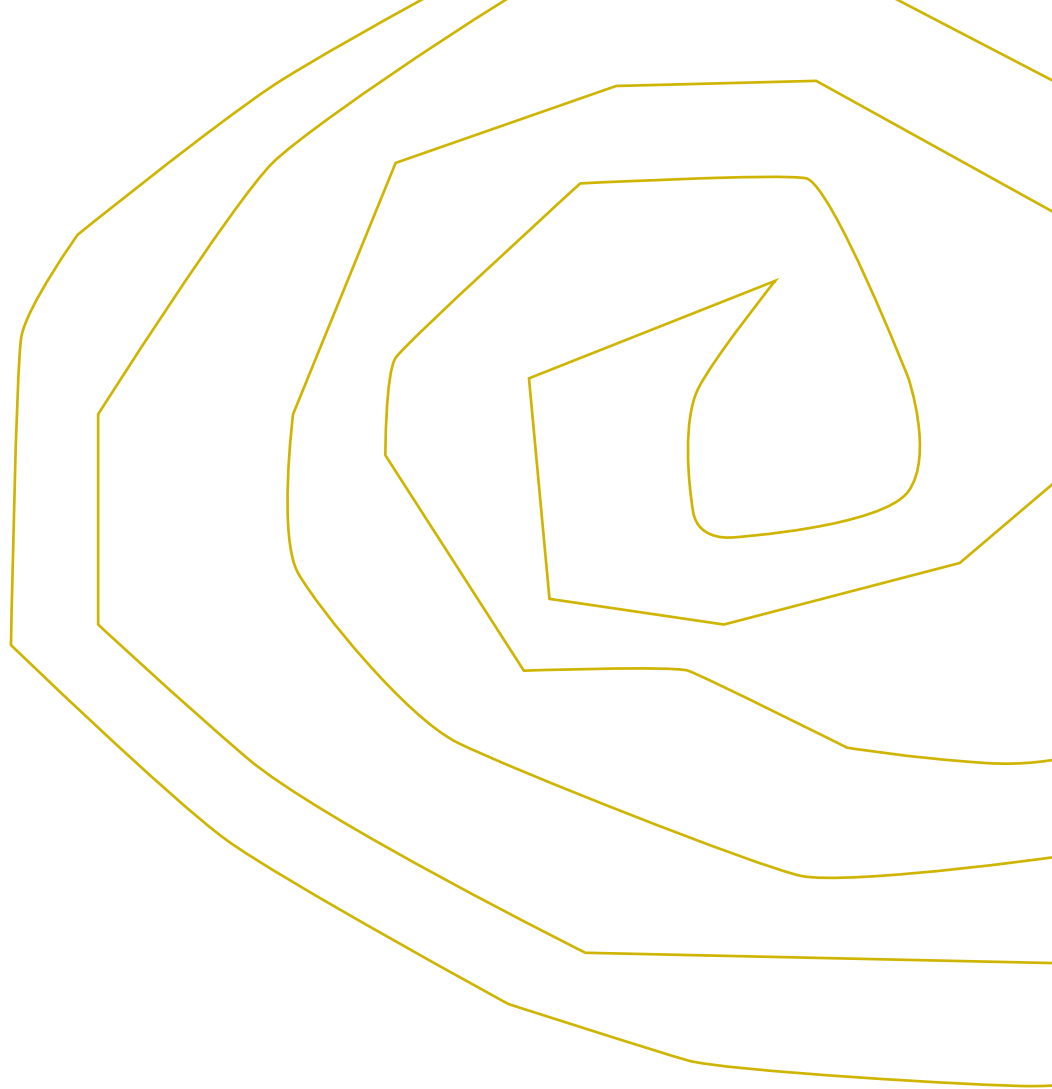
Total kostnadsført godtgjørelse til revisor fordeles som følger:

Lovpålagt revisjon	22.500
Andre revisjonsrelaterte tjenester	29.375
Andre tjenester utenfor revisjonen	<u>3.750</u>
Sum	<u>55.625</u>

NORSK PEN NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET FOR 2016

Alle beløp i NOK

3. BUNDNE MIDLER BANKINNSKUDD	
Bankinnskudd for skattetrekk	53.098
UD-midler og andre prosjektmidler	1.807.219
Andre bundne midler	<u>49.621</u>
Sum øremerkede midler	<u><u>1.909.938</u></u>
4. ANNEN KORTSIKTIG GJELD	
Ubenyttet tilskudd prosjektmidler	-1.639.345
Skyldig forskuddstrekk	-53.242
Kortsiktig gjeld UD	<u>-217.351</u>
Sum øremerkede midler	<u><u>-1.909.938</u></u>
5. MEDLEMSFORDRINGER	
Fordringer er vurdert til laveste av pålydende og virkelig verdi. Det er foretatt en avsetning til mulig tap på medlemsfordringer på kr 20.000 pr. 31. desember 2016.	
6. TILSKUDD ANDRE PROSJEKTER	
Tilskudd til ander prosjekter består av støtte fra følgende bidragsytere:	
	<u>2016</u>
Fritt Ord	270.000
Den norske UNESCO-kommisjonen	125.000
Norsk oversetterforening	15.000
Norsk forfattersentrum	20.000
Major og advokat Eivind Eckbos Legat	300.000
Bergesenstiftelsen	250.000
Kulturrådet	32.000
Andre	3.000
Ubrukte midler fra 2015 overført til 2016	720.147
Ubrukte midler i 2016 som overføres til 2017	<u>-408.048</u>
Sum tilskudd andre prosjektet	<u><u>1.327.099</u></u>

PENs charter

PENs arbeid hviler på følgende prinsipper:

1. Litteratur kjenner ingen grenser og må kunne spres fritt mellom nasjoner, til tross for politiske eller internasjonale omveltninger.
2. Under ingen omstendigheter, og spesielt ikke i krigstid, skal åndsverk som en felles arv for menneskeheten berøres av nasjonale eller politiske interesser.
3. Medlemmer av PENs skal til enhver tid bruke den innflytelsen de har til å fremme god forståelse og gjensidig respekt mellom nasjoner; de forplikter seg til å gjøre sitt ytterste for å fjerne hat mellom etniske grupper, samfunnsklasser og nasjoner, og til å kjempe for idealet om en menneskehet som lever i fred i en felles verden.
4. PENs står for prinsippet om uhindret utveksling av tanker innenfor enhver nasjon og mellom alle nasjoner, og medlemmer forplikter seg til å motsette seg enhver form for undertrykkelse av ytringsfriheten i det landet og samfunnet de hører hjemme, samt i resten av verden der dette er mulig.

PENs støtter en fri presse og er motstander av vilkårlig sensur i fredstid. Vi anser at verdens nødvendige utvikling mot en mer velorganisert politisk og økonomisk orden forutsetter en fri kritikk av regjeringer, administrasjoner og institusjoner. Medlemmer forplikter seg til å protestere mot misbruk av en fri presse, løgnaktige publikasjoner, bevisste usannheter og forvrengning av fakta.
